

За книгата:

Галин Тиханов. Световна литература. Космополитизъм. Изгнание. София, Кралица Маб, 2022, 428 с. [Galın Tihanov. World Literature, Cosmopolitanism, Exile. Sofia, Kralitsa Mab, 2022.]

Радея Гешева / Radeya Gesheva
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Sofia University St. Kliment Ohridski

Световна литература. Космополитизъм. Изгнание на проф. Галин Тиханов представя опит за разглеждане на измерението *световна литература* и различните пътища, които тя може да поеме, в сравнителен план. Авторът е сред открояващите се фигури с международен авторитет в областта на литературоведската компаративистика. Един от основните му приноси се отнася до две ключови за всички негови изследвания понятия – *интеркултурност* и *интердисциплинарност*. Той допринася за позиционирането на историзирането на световната литература като особено дискурсивно поле. Професорът по сравнително литературознание в Университета „Куин Мери“ в Лондон Галин Тиханов започва творческия си път от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Авторът на книгата може да се определи като *литературен историк на идеите* – дисциплината, която му дава възможност да разгърне потенциала си благодарение на Манчестърския университет. Галин Тиханов е член на

Британската академия, носител на изследователски стипендии, гост-лектор, съставител на научни сборници, посветени на компаративистичните елементи в руската, немската и централноевропейската литература. Той е и главен редактор на списанието на Британската асоциация за сравнително литературознание. Последната книга, която публикува на български език, е *Световна литература. Космополитизъм. Изгнание*. Представянето на това академично издание се състоя в Алма Матер, откъдето тръгва по пътя към сравненията и сравнителното българският хуманитарист със световен авторитет. Избраните статии и интервюта, включени в книгата, хвърлят поглед към въпроса за *глобалното* – понякога през *глокална*, а в други случаи – през *локална* оптика. Полето от асоциации в книгата достига до българския читател благодарение на ключовата роля на преводачите Гриша Атанасов, Филип Стоилов, Кирил Василев и Марин Бодаков и на редактора Николай Аретов.

За титрологията

Често въпросът за заглавието е подценяван и пренебрегван. А то има значима роля. Не само според титролозите, които се занимават задълбочено със скритите смисли и интертекстуалните препратки. Или пък обясняват замисъла на автора, или дори това, което навярно той е пропуснал да вложи в заглавието.

При Галин Тиханов заглавието поставя акцент върху три тематични и проблематични полета. Първото е *световната литература*. Тя дава възможност за оценяване на националните литератури и предоставя възможност за досег, пресечна точка, контакт. Именно това е ценното в идеята на Галин Тиханов – да обособи *световността* като водещо звено, от което произтичат пътища. Идеите за космополитно могат да бъдат положени и дори успоредени с тези за глобалното и интернационалното, като със сигурност излизат извън пределите на един език. След като бъде калибриран полисът, може да бъде рекалибриран и космосът. Световната литература може да се развие до космополитна и всепоглъщаща – единичното отстъпва пред колективното, индивидът – пред общността. Ценностите, които са верую на световното, са свързани с обединението, още от Древна Гърция. Световната литература дава много възможности. Например може да подпомогне сравнителността на националните литератури. Но погледнато от друг ъгъл, световното може да бъде и водещо до *изгнание*. Другото ключово понятие, което е използвано в заглавието, говори за отдалечаването от своето и приближаването към чуждото. Понякога *изгнанието* е принудително и творецът трябва да напусне окончателно родното си място, заплашен от затвор или смърт, в други случаи е доброволно поемане на път, плод на съзнателно и осмислено решение. Българските автори, които са емигрирали, са

напускали родината си поради различни причини. Вазов пише романа *Под игото*, докато е в изгнание в Одеса. Славейков умира в Брунате – малко италианско градче – с номинация за Нобел и далеч от България. Подобни примери могат да се проследят и в съвременната българска литература, където усещането за *изгнание* се долавя както в родината, така и извън нея. Така заглавието очертава и отделните части на *Световна литература. Космополитизъм. Изгнание*.

За структурата

Първата част на книгата е озаглавена *Космополитизъм, глобализация, изгнание*, като представя дискурсивния пейзаж на модерността. Очертава и полето на наративите на изгнанието, прави съпоставки в сравнителен план между фигурите на немския философ Карл Шмит и на руския му колега Александър Кожев. Втората част – *Световна литература* – засяга въпроса за позиционирането на световната литература върху своеобразна координатна система. Знакови имена, които Тиханов разглежда, са например Виктор Шкловски и Михаил Бахтин. Те няма как да бъдат пропуснати при разглеждането на въпроса за езика/езиците и разбира се – за превода. В третата част на академичната си книга – *Избрани интервюта* – Галин Тиханов включва разговорите си с Чезар Георге и Марин Бодаков. Една от темите, която присъства във всички глави на *Световна литература. Космополитизъм. Изгнание*, е именно свързана с *началото и края*. И в интервюто си с Чезар Георге, и в това с Марин Бодаков, се осмислят зараждането и гибелта на литературната теория, неразрешимите въпроси на наследството, възможното пространство, което ѝ е отредено, в един „Ноев ковчег“. В края на книгата читателите могат да открият и библиография за първите публикации на включените статии, студии и интервюта, както и имената на преводачите им.

За потенциала

Поставената в изданието тематика може да се разгърне на фона на партньорството с издателството „Кралица Маб“, което е избрало за свой покровител мистичен персонаж. Някои читатели смятат, че става дума за езическата богиня от филма *Мерлин* – вероятно от ълстърския цикъл от приказки на провинцията на Ирландия, или от английския фолклор, кралицата на феите. Всъщност музата на семейство Аретови, които подкрепят начинанието на Тиханов и публикуват книгата му, идва от монолога на Меркуцио от *Ромео и Жулиета* на Уилям Шекспир. Кралица Маб събдва и желанието на автора на книгата, вероятно назовано не по време на сън, а в разговор с издателите. По този начин българската издателска среда, докосваща се до различията на чуждестранната, в която често публикува българският *историк на идеите*,

показва своята отвореност към необичайното. Твърде често световната литература е представяна само в опозиция или като сравнение с националната. Сравнителните аспекти на този дебат са много добре познати и на българския читател, изследовател, критик. Оригиналният щрих, който се долавя в заглавието, обособява трите проблематични острова. И вероятно през всеки от тях е преминала вълшебницата кралица Маб. След срещата с нея Галин Тиханов е теоретизирал, а след раждането и смъртта на теорията на литературата и историзирал идеите си на страниците на вълшебната книга, материализирана от издателството.

За размаха

Делото на българския хуманитарист със световен размах, споделено от неговите съмишленици в интервютата и изложено в есетата, е доказателство за желанието му да задава въпроси, без да дава еднозначни отговори. Авторът си дава сметка, че по този начин чрез своята книга е възможно с идеите си да остане изгнаник, доброволно или не, но е важно да постави значими проблеми. Те предоставят възможности за литературоведска дискусия на територията на компаративистиката и по този начин очертават нови полета с бъдещ изследователски потенциал.